

He 2/2026 laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 10.3.2026

Johtava asiantuntija Riikka Hietanen ja

Johtava asiantuntija Terhi Kauti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esityksen tausta ja tavoitteet

Esityksellä pannaan täytäntöön pääministeri Orpon hallitusohjelman hankintalakia koskevat kirjaukset.

Tehokkuus & säästöt

Kilpailua lisäämällä ja hankintojen suunnittelua parantamalla tavoitellaan merkittäviä kustannussäästöjä julkisissa hankinnoissa.

Sidosyksikkösääntely

Vähimmäisomistusvaatimus avaa kilpailulta suljettua palveluhankintaa markkinoille ja vahvistaa alueellista elinvoimaa.

Huoltovarmuus

Hankintayksiköille selkeä mahdollisuus sisällyttää turvallisuus- ja varautumisenäkökohdat hankintaprosessiin.

Vastuullisuus

Törkeä kirjanpitorikos ja eräät ympäristörikokset lisätään pakollisiksi poissulkemisperusteiksi. Harmaan talouden torjunta vahvistuu.

PK-yritykset

Hankintojen osakilpailuttaminen ja markkinakartoitus parantavat pienten ja keskisuurten yritysten osallistumisedellytyksiä.

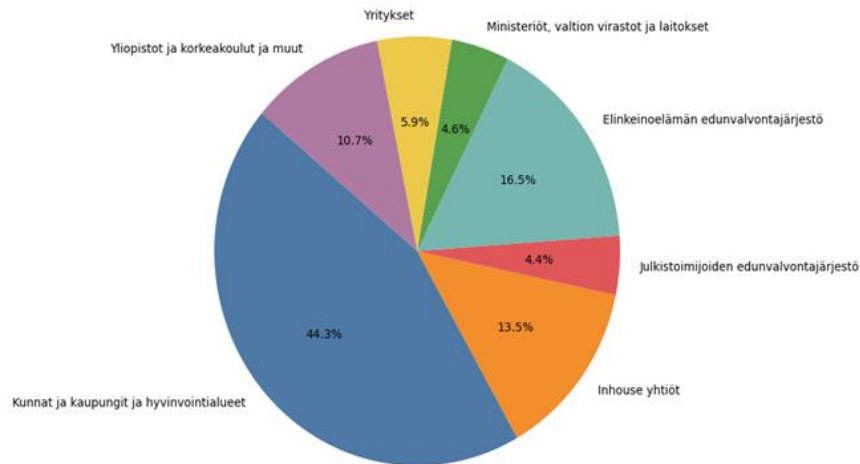
Valmistelu

Laajapohjainen TEM:n asettama työryhmä 1.3.–30.11.2024; laaja sidosryhmäkuuleminen ja lausuntokierros.

Työryhmän mietintö - saatu lausuntopalaute

- Poikkihallinnollisen työryhmän mietintö lausunnoilla 1/2025-3/2025.
- Noin 620 lausuntoa
- Lausuntoja on annettu maantieteellisesti, kokoluokan mukaan ja organisaatiotyypeittäin kattavasti
- Hallitusohjelman tavoitteita kustannussäästöistä julkisissa hankinnoissa sekä kilpailun lisäämisestä kannatettiin.
- Eriävät näkemykset liittyivät **keinoihin**, joilla tavoitteisiin voitaisiin päästä.

Keskeiset muutokset 1/2

Hankintojen valmistelu

- Markkinakartoitus (65 §), hankintojen jakaminen osiin ja valittaminen (75 §, 146 §), hankinnan keskeyttäminen (125 §)
- Sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskeva vaatimus 15 §

Huoltovarmuus, turvallisuus ja elintarvikehankinnat

- Hankintayksiköllä nimenomainen oikeus asettaa turvallisuus- ja varautumisehtoja sekä tarjoajalle että hankinnan kohteelle. (2 §, 71 § ja 81 §)

Keskeiset muutokset 2/2

Hankintojen vastuullisuus ja harmaan talouden torjunta (2 §, 80 §)

SOTE- palvelut (12 – luvun kumoaminen)

- Asiakkaan hoitosuhteen jatkuvuuden turvaava suoramahdollisuus säilyy (100 §).

KKV:n valvonta kansalliset rakennusurakat

Hankintojen ilmoittaminen

- Jälki-ilmoittamista koskeva velvoite.
- Hankintailmoitus voidaan julkaista samanaikaisesti useammalla kielellä (kansalliset hankinnat).

A photograph of an office environment with a blue tint. In the center, a man with glasses and a beard sits on a stool, gesturing with his hands while talking to a woman with glasses sitting in a black office chair. To the left, another man stands looking towards them. The background shows office desks, a potted plant, and large windows with blinds. The text 'Hankintojen valmistelu' is overlaid in white in the center.

Hankintojen valmistelu

Kilpailun lisääminen ja hankintojen valmistelu 1/2

Kannuste toimenpiteisiin kilpailun lisäämiseksi

65 § Markkinakartoitus

- Hankintayksiköitä kannustetaan aktiiviseen vuoropuheluun markkinoiden kanssa ennen kilpailutusta.
- Markkinakartoituksen toteutustapaa ei säännellä.
- Velvollisuus yli 10 M€ hankinnoissa: hankintayksikön on tehtävä markkinakartoitus tai arvioitava eri toteutusvaihtoehdot osana suunnittelua.

75 § Hankintojen jakaminen osiin

- EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat on lähtökohtaisesti jaettava osiin.
- Poikkeaminen edellyttää yksityiskohtaisia perusteluja, päätöksestä voi valittaa markkinaoikeuteen (146 §).
- Hyöty: PK-yritysten mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin paranevat merkittävästi.

Kilpailun lisääminen ja hankintojen valmistelu 2/2

125 § Hankintojen keskeyttäminen

Jos EU-kynnysarvon ylittävässä avoimessa menettelyssä saadaan vain yksi hyväksyttävä tarjous, hankintamenettely on keskeytettävä ja kilpailutus järjestettävä uudelleen – ellei markkinakartoitusta ole tehty tai muuta erityisen painavaa syytä ole (esim. hankinnan innovatiivisuus).

- Markkinakartoitus, hankintojen jakaminen osiin sekä hankintamenettelyn keskeyttäminen yhden tarjouksen tilanteessa avoimessa menettelyssä ja kilpailun uusiminen nivoutuvat kokonaisuudeksi
- Markkinakartoituksella voidaan välttää valitus siitä, että EU-hankintaa ei ole jaettu osiin, sekä velvoite keskeyttää hankinta ja järjestää uusi kilpailutus yhden tarjouksen tilanteissa

A blue-tinted photograph of an office interior. In the center, a man with a beard and glasses sits in a black office chair, gesturing with his hands while talking. To his right, another person is seated, seen from the back, wearing a pink shirt and glasses. In the background, a man in a dark shirt stands near a window with blinds. The office has desks with computers, a potted plant on the left, and a glass partition in the foreground.

Sidosyksikköjen 10 %: vähimmäisomistussuosus- vaatimus

Sidosyksikkösääntely - hallitusohjelma

- ”Rajoitetaan hankintayksiköiden mahdollisuuksia kiertää hankintalakia sidosyksiköiden avulla.”
- ”Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusprosentti 10 %”.
- ”Lainsäädäntö kirjoitetaan tavalla, joka mahdollistaa jatkossakin kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävien järjestämisen yhtiömuodossa silloin, kun se ei vääristä kilpailua, sekä tavalla, joka turvaa huoltovarmuuden, potilasturvallisuuden, kielelliset oikeudet tai muun vastaavan painavan julkisen intressin.”

Sidosyksiköiden vähimmäisomistusosuus 10%

Ehdotettu muutos

- Sidosyksikköhankinnan edellytyksenä vähintään 10 %:n omistusosuus sidosyksikköyhtiöstä.
- Koskee ainoastaan osakeyhtiömuotoisia sidosyksiköitä.
- Muut sidosyksikköedellytykset (määräysvalta, ulosmyynti) pysyvät ennallaan.
- Vähimmäisomistusvaatimus ulottuu myös sidosyksikön tytär- ja sisaryhtiöihin.

Poikkeukset

- Vaatimus ei koske sidosyksiköitä, jotka tuottavat lakisääteistä palvelua ja joiden vuotuinen liikevaihto jää alle 1 M€.
- Jätevesihuoltolaitokset rajataan vaatimuksen ulkopuolelle (vesihuoltolaki 4 f §).
- Kunnallinen jätehuolto rajataan poikkeussäännöksellä ulkopuolelle (jätelaki II).

10 %:n soveltamisen ajankohta

Yleinen

- Voimaan 1.7.2027.
- Nykyiset sopimukset on irtisanottava 30.6.2027 mennessä, jos vähimmäisomistusosuus ei täyty.
- Uusia yhden vuoden pituisia sopimuksia voidaan tehdä 30.9.2026 saakka palveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi.

10 %:n soveltamisen ajankohta

Terveyspalvelut

Pidempi siirtymäaika tietyissä terveyspalveluissa ja niihin liittyvissä palveluissa:

- Erikoissairaanhoido, suunterveydenhuolto, päivystys, kuvantaminen, laboratorio, erikoiskirurgia ja niihin liittyvät ICT-järjestelmät.
- Siirtymäaika 1.10.2029 saakka.
- Ei sovelleta tukipalveluihin (siivous, ruokahuolto, yleinen IT).

10 %:n soveltamisen ajankohta

Sopimuskohtainen poikkeaminen

Sopimuksen jatkaminen 30.6.2030 saakka.

- Jos sopimuksen ennenaikaisesta päättämisestä aiheutuu kohtuuttomia seurauksia tai merkittäviä riskejä, voi sopimusta jatkaa 30.6.2030 saakka.
- Koskee erityisesti kriittisiä tietojärjestelmiä (ml. potilastietojärjestelmät) ja kyberturvallisuuskriittisiä sopimuksia – toimialasta riippumatta.
- **Ilmoitus Valtiokonttorille viimeistään 30.9.2026.**

Käänteinen sidosyksikköhankinta ja in-house sisters -hankinta

- Ehdotetun 15 §:n yksityiskohtaisten perustelujen täsmentäminen. **Ei muuteta voimassa olevaa sääntelyä**
- Hankintalain mukaan hankintalain 15 §:n 6 momentin mukaista sidosyksikköpoikkeusta ei sovelleta niihin sidosyksikköihin, joissa **on enemmän kuin yksi omistaja**.
- Siten sidosyksikön ei ole sallittua tehdä hankintoja omistajaltaan tai sisar-sidosyksiköltä, jos sidosyksiköllä on enemmän kuin yksi omistaja.
- Tausta EU –hankintadirektiivissä 2014/24/EU, 12 art. rajoittaa poikkeuksen yhden omistajan sidosyksikköihin.
 - Myös oikeuskirjallisuus ja VTV:n raportointi.

A photograph of an office environment with three people. In the center, a man with glasses and a beard sits in a black office chair, gesturing with his hands while speaking. To his right, another person is seated, seen from the back, wearing a pink shirt and glasses. To the left, a third person stands, looking towards the seated man. The background features large windows with blinds and office desks with various items. The entire image has a blue tint and a semi-transparent white text overlay in the center.

Muut ehdotetut muutokset

Huoltovarmuus ja turvallisuus

- Tavoite: hankintayksiköille lisää selkänajaa huomioida turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvät tarpeet julkisissa hankinnoissa.
- **2 §, 71 § ja 81 § – uudet muutokset:**
- Hankintayksiköllä nimenomainen oikeus asettaa turvallisuus- ja varautumisehtoja sekä tarjoajalle että hankinnan kohteelle.
- Mahdollistaa kolmansista maista peräisin olevien, turvallisuussuhkia sisältävien tarjousten poissulkemisen.
- Elintarvikehankinnoissa: eläinten hyvinvointi, kestävä tuotanto, paikallisuus, logistiikkaketjujen häiriönsietokyky.
- Toteuttavat hallitusohjelman kirjauksia huoltovarmuudesta ja elintarvikeketjun toimivuudesta.

SOTE-palvelut

- Hankintalain 12 luvun kumoaminen.
- Tarvittaessa hankintalain soveltamisalaan kuuluvat sote-palvelut kilpailutetaan hankintalain 11 luvun säännösten mukaisesti.
- Asiakkaan hoitosuhteen jatkuvuuden turvaava suorahankintamahdollisuus säilyy (100 §).
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 3 luvun mukainen säätely palveluille asetettavista laatuvaatimuksista kattaa paljon hankintalakia yksityiskohtaisemmin ja laajemmin hyvinvointialueiden ostamia sosiaali- ja terveystalveluja ja niiden tuottajia koskevia vaatimuksia.

Hankintojen ilmoittaminen

Jälki-ilmoittamisvelvoite

- Jälki-ilmoitusvelvoitetta suora hankinnoista selkeytetään.

Kansallisten hankintojen ilmoittaminen

- Hankintailmoitus voidaan julkaista samanaikaisesti useammalla kielellä (esim. suomi + ruotsi tai englanti).
- Ilmoitus voidaan julkaista myös yksinomaan esim. englanniksi.
- Jälki-ilmoittamisvelvollisuus myös kansalliset kynnysarvot ylittäviä hankintoja.

Taloudelliset vaikutukset

~12 000

hankintaa/vuosi

mediaani: 3 tarjoust/hankinta

12–65 M€

säästöpotentiali/v.

hankintojen valmistelumuutokset

37–74 M€

säästöpotentiali/v.

sidosyksikkömuutos (2v siirtymän jälkeen)

Muutostaloudelliset vaikutukset ja riskit

Uudelleenkilpailutukset

Arvioidut lisäkustannukset hankintayksiköille:
n. 2–4 M€/v

Pakollinen markkinakartoitus

Arvioidut lisäkustannukset: n. 0,5–3 M€/v

Sidosyksikkömuutos

Kertaluonteiset muutostaloudelliset vaikutukset: n. 410 M€

⚠ Epävarmuustekijä – sidosyksikkömuutos:

Takaisinmaksuaika 8–14 vuotta. Jos sidosyksiköiden liiketoimintaa ei vapaudu markkinoille odotetulla tavalla – esim. jos muodostetaan vain pienempiä sidosyksiköitä – vaikutus julkiseen talouteen voi jäädä pysyvästi negatiiviseksi.

Kiitos!

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet